Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 284 (10.961). Львів, середа 22. грудня 1926. Oplata pocztowa uiszczono ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Год. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Події на Литві.

Берлін, 20. грудня 1926.

„Фосіще Цтг". подає опис ковенського перевороту, що відбувся в ночі з четверга на пятиницю. Відділ війська з передмістя „Шанці" вдерся на силу до замку през. Грініюса і приневолив його підписати два декрети. Одним Грініюс зголосив свою димісію, а другим розвязав сойм. Потім президента арештували і відвезли до міністерства війни, яке тимчасом заволоділо соймом. Сойм радив і не знав нічого про події. Коли офіцери і військо ввійшли до салі засідань, счинилася метушня серед послів. Деякі посли хотіли ставити спротив, не хотіли кинути салі. Рано було заняте ціле місто. На вулицях розтаборилося військо. Тепер, хоч залеґалізовано переворот, арештування тревають дальше. Завішено соц. часописи, а також одну робітничу ґазету. З робітничих провідників арештовано около сто людей.

Рижська преса повідомляє, що кілька днів перед переворотом приїхав до Ковна на спеціяльне припоручення III. інтернаціоналу провідник литовських комуністів Міцкевічюс; він мав вказівки уладити комуністичне повстання в Ковні ще перед Різдвом. Міцкевічюс скривався мабуть у льокалі більшовицького посла в Ковні. Зараз після перевороту командант ковенського ґарнізону полк. Гловацкіс хотів увійти до більшовицького посольства й арештувати Міцкевічюса, але боявся спричинити диплmatичний конфлікт, тому понехав цей намір.

На засіданні сойму 19. грудня, як відомо, з 88 послів узяло участь 44. На вступі засідання оголошено резиґнацію през. Грініюса і Ставґайтіса маршалка сойму та відкликання резиґнації віцемаршалка сойму Цехановіціюса. Потім маршалком сойму вибрано Стулґінсіса, а президентом держави Сметону (38 гол. на 40 послів). През. Сметона і премієр Вальдемарас у відозві взивають військо підпорядкуватися новій владі.

Ковно подобає на воєнний табор. По вулицях патролює військо. Урядові будинки, головно залізничі обєкти, обставлені військом. З Ковна надходять вісти про поважні бої між військами, вірними давньому урядові (які машерують із Маріямполя) і військами, які заявилися за новим урядом. Двом міністрам поваленого уряду (мін. внутр. справ і мін. війни) вдалося втекти з Ковна. Вони є в Маріямполі й орґанізують акцію проти уряду Сметони й Вальдемараса. Ціла прикордонна смуга Маріямполь-Вилковиськ нібито заявилася за давним урядом. Подібні вісти надходять і з инших ґарнізонів. Друга група противників уряду Сметони рекрутується з прихильників зближення до СРСР і комуністів. Сильний комуністичний рух замітний у Шавлях.

У ковенській пресі появилась відозва союзу шавлісів, у якій повідомляють, що на засіданні центральної управи порішено, щоби шавліси не починали ніякої акції без відома центрального союзу. Шавліси повинні памятати, що з огляду на зовнішнього ворога мають бути готові.

Голова литовської делеґації для переговорів із СРСР. Пурицкіс, який тепер є у Москві, одержав від нового уряду предложення вертати до Ковна і здати звіт про хід литовсько-більшовицьких переговорів.

Прем. Вальдемарас заявив кореспондентові „Явнакас Зінас": Що торкається СРСР. то ратифіковані більшовицько-литовські договори полишаються в силі і новий уряд шануватиме їх. Переговори, навязані з припоручення давного уряду, вестиме дальше литовський делеґат у Москві Пурицкіс. Економічні зобовязання новий уряд прийме також, коли умовини будуть можливі до прийняття. Ніякі зміни литовської політики до Польщі не є передбачені. Зрештою між Литвою і Польщею не істнують ніякі взаємини. Всі знають, де є головна перешкода. Силою тої справи рішати не будемо. Новий уряд повитає щиро заходи Польщі для зліквідування конфлікту.

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої орґанізації.

Володимир Вол., 17. XII. 1926.

Розправа з 16. грудня 1926.

Зізнавали дальше свідки оборони, переважно вязні, що сиділи з обвинуваченими разом в тюрмі.

Свідок Антін Невелич зізнає, що сидів у 1925 р. в тюрмі разом з Volод. Вишнівським, який в часі проходу признався свідкові до обтяжаючих обвин. Степанюка зізнань під впливом репресій поліції. Свідок бачив сліди побиття в обвин. Писарука.

Свідок Микола Сорока зізнає, що обвин. Долинський Петро жалувався свідкові в тюрмі на побиття Зарембою, Ткачуком і Кашуком при допитах на поліції. Роздягався і визувався та показував знаки на плечах і пятах від побоїв.

Свідок Антін Станько зізнає, що з тюремного шпиталю знає обвинувачених Стефана Лемішку, Когута, Мазурка і Петра Долинського. Бачив їх, як приходили побиті до шпиталю. Особливо при лікарських оглядинах зауважив свідок в Долинського сліди від побоїв на лиці, на плечах, на руках і ногах. На просьбу обвинуваченого про посвідку побиття, сказав лікар, що такої не може дати.

Свідок Микола Квітинський зізнає, що сидів з обвин. Нестором Байдою в одній келії у володимирській тюрмі. Свідок бачив, як по допитах на поліції Нестор Байда ходив до тюремного фельчера для замазання йодиною слідів від ударів. Фельчер дуже дивувався і питав обвинуваченого, де його так побили. На просьбу видати посвідку про побиття фельчер сказав, що без дозволу начальника тюрми того зробити не може.

Свідок Іван Придиба зізнає, що сидів у тюрмі разом з обвин. Мазурком, що показував йому сліди від побоїв тайною поліцією при допитах на лиці і на плечах. При тім просив свідка, щоб затямив собі цей момент і, як буде розправа, був йому за свідка. Про те саме просив і обвин. Паламарчук, що приїхав був з луцької тюрми з побитою ногою, вибитими з лівої сторони зубами і з синяками на тілі. Свідок бачив, що обвин. Стах Пучковський приходив двічи з допитів з побитим лицем.

Свідок Пилип Гринюк зізнає, що сидів у 1925 р. в тюрмі з обвин. Костюком Грицем і Кльоцом Зінделем. Перший мав по допитах побиті дуже груди, а другий був покусаний собакою в ногу.

Ряд свідків зізнає, що сиділи в ковельській тюрмі з обв. Василем Берницьким, Нестором Байдою, Никифором Іванчуком, Родіоном Зубенею, Поліщуком і Гойрахом. Названі обвинувачені носили на собі сліди побоїв і жалувались на побиття поліцією при допитах будьто в келії, будьто у лікаря. Особливо Василь Берницький мав через побиття ушкоджені уха, з яких текло довший час. Дуже був знищений фізично Нестор Байда і Родіон Зубеня, що мав побоями ушкоджені крижі і його мусіли підводити й носити до лікаря.

Свідок Шевчук Оніфро зізнає, що знає обв. Михайла Шляпкина з вязниці. Був він дуже побитий, а ноги його були попухлі. Говорив, що била його поліція, щоб вимусити зізнання.

Свідок Тимофій Тимчук зізнає, що знає обвин. Андрія Кіндія з володимирської тюрми. Бачив у нього синяки на плечах і ногах, а зі слів обвинуваченого довідався, що била його поліція в Грибовиці на постерунку. Роззував свідок обвин. Гаврилюка і бачив у нього попухлі від побоїв ноги; обвин. Стаха Пучковського бачив дуже побитого, бо брали його двічи пізно в ночі на допити, а як вернув, то мав вирване на голові волосся.

Свідок Гілєль Кранц, бувший центральний технік К. П. З. У., а тепер політичний вязень, зізнає, що не може сказати, хто укривався під псевдонімом „Доріян", бо це принеслоб йому неславу. Не може також сказати, хто був автором статті про жидівсько-польську угоду, поміщеної в берлінському часоп. „Internationale Presse-Correspondenz", бо це принеслоб йому шкоду. Одначе зізнає, що автором тої статті не був обвин. д-р Майдель.

Свідок Хаім Дудельзак, політичний вязень-комуніст, зізнає, що був з обвин. Осинським в одній келії і він жалувався свідкові, що його на поліції катували. Тому, що свідок говорить мішаниною українських і руських висловів, а не по польськи, предсідник перериває його зізнання і каже привести рабіна на перекладчика. Показалося, що рабін теж не конче великий польоніст, а зрештою свідок сам почав відповідати на питання оборони, звернені до перекладчика, не даючи змоги перекладчикові посередничити. Коли згодом перекладчик освоївся зі свідком і свідок з перекладчиком і „поплили" зізнання, то свідок зачав часто звертати перекладчикові увагу по українськи: „Не перекручуйте моїх слів". На салі загальна веселість, предсідник взиває присутніх до порядку. З великим клопотом удалося обороні видобути від свідка, що він не знав про ніякого Марка і що свідка 5 днів катували і він 2 рази млів: це називаються зізнання, зложені ним на поліції, а це, що поліція сфабрикувала, те слідчий суддя переписав.

Свідок Болеслав Заблоцький зізнає, що вів евіденцію хорих у володимирській вязниці. Пригадує собі, що обвинувачені Когут, Чтець і Кльоц голосилися хорими ізза побиття і просили в лікаря посвідки в тій справі. Лікар відмовлявся давати посвідки. У Кльоца свідок бачив виразні сліди від укушення пса, бо в той спосіб арештованого допитували, що пускали на нього пса. Свідок зізнає, що лікар лише констатував недугу, а не встановляв причин недуги.

В звязку з нинішніми зізнаннями свідків прокуратор поставив внесок, щоб покликати в тій справі на свідків начальника вязниці і фельчера. Оборона внесок доповнює тим, щоб покликати ще лікаря. Суд внесок приймає.

Біржа.

Доляри у прив. оборотах 8·98 і пів. 8·99.

Збіжжя.

Ціни трохи йдуть угору з причини збільшеного зацікавлення хлібовим збіжжям. Заграничні закордон, головнож Румунія і Мадярщина, оферують першої якости збіжа з доставою на січень 1927 р., пшеницю по дол. 5·80., жито по дол. 4·20 льоко кордонна стація.

Литовський переворот.

Львів, 21. грудня 1926

Маленька двоміліонова Литва переживає глибокі внутрішні потрясення. Несподіваний переворот довів до уступлення радянофільського уряду Слєдевіціуса і президента держави Ґрініуса. Влада опинилася в руках переворотців д-р Сметони (як голови держави) і покликаного ним на премієра проф. Вальдемараса, лідерів антирадянської християнської демократії.

Литовський переворот в головних зарисах нагадує травневий переворот в Польщі. Тільки ролі дещо змінені. На чолі польського державного перевороту став рекламований представник лівиці (як опісля виявилося, ця реклама відповідала дійсности), який виступив збройно проти русофільської правиці. В Литві навпаки, переворотом кермує виразник правиці проти радянофільської лівиці. Наслідки перевороту — там і тут — однакові. Навіть тотожними виступають форми і засоби для ліквідації перевороту. Вчителем Сметони був безперечно Пілсудський. Опанувавши більшість війська і здобувши владу, наказав він законодатній владі санкціонувати переворот. В його сліди вступив д-р Сметона, у власній особі приймаючи гідність президента держави з рук заскоченого випадками і придавленого сойму.

Переворот у Ковні є льогічним наслідком ґеографічно-політичного становища Литви. Находячись на великому шляху між Заходом і Сходом, між капіталістичними державами західної Европи і СРСР, Литва недовго могла хитатися. Вона мусіла вибрати між завзятими суперниками і присднатися або до завязку Панеропи — або до радянської унії. Литовсько-радянський пакт був безперечно висловом литовського радянофільства. Одначе всетаки здержливого, неповного. Було це радянофільство з одного боку плятонічне, а з другого теоретично-спекулятивне. Без сумніву, що дальший розвиток литовсько-радянських взаємин був би довів до поглиблення того радянофілства, себ-то до ближчого звязку з СРСР, до ступневого перетворення Литви в одну з комірок радянської унії. Радянсько-литовський пакт був — очевидно — дуже не на руку Англії, утворюючи поважну щілину в послідовно твореному нею антирадянському фронті. Зовсім природно, що був він також не на руку Польщі, бо розтягав мілітарні впливи радянського союзу також на північно-західну границю польської держави.

і Правда, тут і там зявляються вістки, що в Поневєжу (друге по величині місто сучасної Литви з 25—30 тисяч населення) чи „упромисловлених" Шавлях (невеличке містечко) ґуртується протипереворотова опозиція, одначе ледви чи ці заходи радянофілів і комуністів спинять дальший розвиток подій по лінії доконаного факту. Зрештою, вже розпочалася еміґрація переполоханих, неприготованих і заскочених подіями комуністичних діячів.

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 5570/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej ! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Diło" Nr. 280 (10.957) z dnia 17. grudnia 1926 pod tytułem: „Czerwona soroczka" ustęp od słów: Czerwona soroczka" do końca artykułu, zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uk. i występku z art. VIII. ust. pras. z 17./12. 1862 że zatem zarządzona przez Prokuraturę dnia 16./12 1926 konfiskata jest usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie — całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. — Lwów, dnia 17. grudnia 1926 r. Hawel

дютого 1927. р. у домі, де він жив, музей, з якому буде зібрана вся література дотично його особи. — Група константинопільських купців і промисловців звернулась до місцевої префектури з пропозицією, щоби дати їм в аренду славну мошею Гагія-Софія, яку вони перероблять на салю танців. Добра пропозиція і в сам час, після заяви американських архітектів, які хотять за збереження цього цінного памятника мистецтва дати великі гроші. — Шість американських красунь, вибраних на конкурсі краси, одержало з рук самого президента держави Куліджа по 5.000 дол.; три з них вибрали негайно старий шлях щастя: подружа, а три новий: оснували школу танців. — Римський геозофічний інститут повідомляє, що записав поаву землетрусу на Балканах.

— **На вечір Василя Стефаника**, який відбудеться дня 26. ц. м. у салі „Народнього Дому" в год. 7-ій вечером можна купувати білети в книгарні „Наук. Том. ім. Шевченка" по 4, 3, 2 і 1 зол.

— **З кіна.** У кіні „Палас" почалась нова фільма „Фальшивий сором" — наукова сензація славної фабрики „Уфи": життєва трагедія одного лікаря.

ПРИГАДКА.

Загальні Збори Народної Торговлі, Краєвого Союза Споживчого у Львові, відбудуться в четвер дня 23. грудня 1926 р. о 4. год. попол. в салі „Сокола" у Львові, вул. Руська 20. Порядок дня є поданий в Господарсько-Кооперативному Часописові ч. 50 з 8/XII. 1926. Уповноважених запрошено порученими листами. Право участи в Загальних Зборах Уповноважених мають від фізичних осіб уповноважені, від господарсько-споживчих кооператив відпоручники, які вилеґітимуються повновластями Дирекції. — В день Зборів о 8. год. ранку в Преображенській церкві при вул. Краківській відбудеться Поминальне Богослуження і Панахида за покійних членів Народної Торговлі. 1121 3—3

Дописи.

— **Знесіння.** *(Свято Просвіти).* Дня 12. XII. відбулося у нас свято „Просвіти" з такою програмою: Того дня відбулося в місцевій церкві богослуження, відправлене о. кат. Яремою. Співав дуже гарно хор. Проповідь мав о. Лушак, чина св. В. В. В 4. год. відбулася святочна академія при співучасти хору п. ради. Купчинського, який відспівав декілька народних пісень, з чого вивязався дуже добре. Найкращою точкою академії була декламація 4-літнього хлопчика Олійника, від якої потекла не одна тепла сльоза. На отсьому місці видів читальні „Просвіти" складає щиру подяку всім тим, що причинилися до звеличання нашого свята.

Лежайськ. *(Свято в честь Ів. Франка).* Заходом читальні „Просвіти" в Лежайську відбувся дня 12. грудня 1926 р. святочний Концерт в честь Ів. Франка в салі Народнього Дому, яка була виповнена по береги інтеліґенцією, міщанством і селянством з дооколичних сіл, як з Дубна, Жухова, Ожанни, Куриловки і Старого Міста. Між інтеліґенцією можна було бачити богато наших заточенців, що не жалуючи труду, прибули, щоб налюбуватися чарівними звуками рідної пісні рідного слова. Точно в год. 7. вечером розпочався концерт відспіванням кантати „Слава Йому, слава". Вступне слово про значіння Франка і його культ виголосив проф. Зубрицький з Перемишля. Дальше слідували декламації, сольові і хорові продукції хорів мішаного мужеського і діточого з Лежайська під проводом п. Махна Якова. Хори вивязалися зі своєї задачі знаменито, доказом чого були невтихаючі оплески, так що міш. хор мусів повторити на жадання публики деякі річи, як „Шуми" і „Птичий хор". П. Михайло Дзедзиський віддекламував „Великі роковини" зі світляною картиною. Декламація зробила на присутніх велике враження, а на кінцеві слова декламації „Ще не вмерла і не вмре" публика як на команду зірвалася з місць і могучо відспівала наш народній гимн. Свято зробило на зібраних дуже миле враження. Заслуга в першій мірі хористок і хористів, які не жалуючи труду, приходили і дальше приходять на проби, хоч деяким навіть дуже далеко, як пр. співачкам і співакам зі Сідляник і Старого Міста. Честь і слава п. д-ру Гіжіцькому і панночкам Слабівним та Кишакевичівній, що своїм трудом причинилися також немало до влаштування цього свята, тимбільше, що це вже друге з ряду. Перше було у нас в жовтні свято книжки, а до третього свята („Просвіти"), яке має відбутися 19. січня 1927 р. Лежайщина горячково підготовляється.

Присутній.

†

Поминальне Богослуження

з панахидою по померших **членах Т-ва „Просвіта"** відбудеться в суботу, дня 25. грудня 1926 о 8-ій год. в Успенській церкві при вул. Руській, на яке запрошує всіх членів Т-ва

Головний Виділ Т-ва „Просвіта".

ОПОВІСТКИ.

Виказ надзвичайних датків на „Рідну Школу" (квоти подані в золотих): 22) Коломия. Коломия: д-р І. Турянський 10. І. Михалевський 2, Н. Лепківна 10, д-р О. Коссак 5, І. Ясінчук 5. Дебеславці: о. Венгун 7. Пядики: Кружок „Р. Шк." 5. Кидавці: Кружок „Р Ш." 10. Корнич: о. І. Донигевич 2. Разом 56. 23) Копичинці. Копичинці: д-р М. Бих 15. Кривеньке: Тов. „Луг" 5. Чит. „Просвіти" 5, о. І. Брикович 5. Таустеньке: о. І. Лушпинський 1. Разом 31. 24) Косів: Білоберезка: о. Березовський (зб.) 30. Жабє: Кружок „Р. Шк." (з представлення) 40, д-р Б. Питлик 5. Разом 75. 25) Пов. Львів. Запитів: Кооп. „Любов" 10, С. і В. Тарновецькі 6. Ляшки: о. Рейтарівський (зб.) 9·50. Сороки: о. Рейтарівський (зб.) 11·30. Клепарів: С. Лехкий 5. Винники: Кружок „Р. Шк." 200. Зашків: Кружок „Р. Шк." 22·42. Ширець: о. С. Свенцицкий 10. Разом 274·22. 26) Місто Львів: Д. Хомяк 4, інж. В. Трач 10, Г. Кребс 5, Г. Гануляк 5, інж. В. Рижевський 10, нот. І. Раставецький 10, А. Процьків 4·80, Марія Яськів 5, М. Терлецький 10, д-р Р. Білас 10, В. Карпінський 5, І. Бучинський 10. Українська Захоронка, вул. Руська 8·23, М. Стефанівський 10, Л. Ясінчук 3, І. Герасимович 3, Е. Мурин 2, І. Буцманюк 2, Друкарня Т-ва ім. Шевченка 10, Т. Малицький 6. Разом 133·03. 27) Лісько. Смільник: о. М. Вітошинський 5. Чаниш: Гр. Кобилка 2·60. Лісько: о. Ю. Щуплат 2, І. Карачевський 5, С. Савула 10. Кривче: М. Коропаль 5. Ванькова: Н. Магерова 2. Береги дол.: о. В. Чербенець 2. Нагорянка: М. Маркова 5. Устрики дол.: Кружок „Рідна Шк." 100. Разом 138·60. 28) Любачів. Башня: о. І. Лесик 5. Чесанів: Д. Гурський 5. Коровиця: о. А. Тресньовський 2. Любачів: І. Червінський 2, д-р І. Станько 5. Разом 19. 29) Мостиська. Волостків: о. А. Брановський (зб.) 12·04. 30) Надвірна. Заріче: М. Данилюк 2·50. Делятин: д-р О. Наврошький 10. Ворохта: Чит. „Просвіта" 25·0. Пасічна: інж. Кулицький 10. Разом 86·10. 31) Перемишль. Перемишль: о. А. Перхач 2, о. д-р В. Левицький 20, Л. Грицакова 1·50, о. А. Зубрицький 5. Кривча: І. Калимон 4. Бушковички: О. Гоцька 5. Разом 37·50. 32) Перемишляни. Вовків: Кооп. „Хлібороб" 10. Перегноїв: Т. Дичкевичева 5. Утіховичі: о. К. Строцький 7·50. Перемишляни: „Нар. Дім" 25. Пнятин: Кооп. „Серп" 5, о. К. Строцький 6·50. Разом 59. 33) Печеніжин. Космач: Громада 16·75, о. Н. Н. 4 о. Е. Лисинецький 6. Печеніжин: М. Геник 5. Разом 31·75. 34) Підгайці. Підгайці: С. Левицький 5, о. І. Токар 10, о. М. Блажовський 5. Раковець: М. Ресіль 3. Гайворонка: А. Флясова 3. Новосілка: „Каса Стефчика" 10. Гнильче: В. Задорожний 5. Славятин: Кооп. „Єдність" 5. Вербів: Чит. „Просвіта" 2. Разом 48. 35) Рава руська. Немирів: В. Дяків 10. Камінка лісна: В. Климко 5. Любича Кор.: І. Луцейко 4. Монастирок: о. І. Карпевич 3. Рава: Кооп. „Віра" 50. Вілька маз.: о. І. Корлятович 5. Разом 77. 36) Радехів: Лопатин: д-р Т. Стефанович 10. Радехів: Чит. „Просвіти" 10. Оглядів: Г. Макітра 3. Хмільно: о. І. Хавалко 5. Холоїв: С. Литвин 3. Разом 21. 37) Рогатин. О. Козловський 5. Болшівці: Г. Цибух 1. Вишнів: о. А. Мельник 2. Свістільники: К. Дудрович 5. Болшів: М. Кулинич 12·50, В. Попович 2. Козари: Чит. „Просвіти" 21·05. Разом 48·55. 38) Рудки. Горожанка велика: Кооп. „Добро" 20. Купновичі: Софія Онишкевич 5. Колодруби: С. Сеньків 5. Кропильники: О. Кулинич 2. Татаринів: І. Бегенівна 10. Комарно: Д-р І. Косс 5. Шоломиничі: С. Слупський 3. Разом 50. 39) Самбір. Викоти: о. Д. Бордун 5. Самбір: М. Кордубова 2, о. В. Венгринович 5. Пиняни: М. Гоцька 10. Бараничі: І. Пукач 3. Лука: Кружок „Рідної Шк." 38. Кульчиці шлях.: А. Стрільбицький 2. Разом 65. 40) Скалат. Грималів: „Нар. Дім" 15, Д-р Г. Олійник 11. Сорока: о. М. Семенюк 10, о. Рощаковський 5. Новосілка грим.: Чит. „Просвіта" 4. Товсте: о. І. Іванчук 5. Разом 50. 41) Сколє. Горожанка нижна: о. Ю. Галькевич 10. Сколє: о. М. Мосора 10, о. М. Притуляк (зб.) 38·50. Тухля: о. І. Юхнович 5. Хітари: Уряд парох. 11. Плавє: о. С. Зубрицький 3. Труханів: о. А. Вигайський 10. Разом 87·50. 42) Снятин. Заболотів: Д-р Г. Ганкевич 30, М. Солятицький (зб.) 2·05. Русів: Ю. Гранківський 2. Разом 34·05. 43) Сокаль. Сокаль: Кружок „Р. Шк." 80, Д-р А. Ріпецький 10. Барані перетоки: В. і Е. Петруняки 10. Лучиці: Г. Пліхота 7, А. Філевич 5. Белз: Д-р І. Салагуб 5. Довжнів: о. А. Медицький 2. Чит. „Просвіта" 5. Разом 119. 44) Станиславів. Маріямпіль: В. Мотюк 10. Тисьменичани: о. І. Маркевич 4. Станиславів: М. Кущий 2, С. Кандюк 5, Д-р О. Партицький 30. Крехівці: І. Роздільський 10. Галич: В. Чопей 2. Медуха: О. Манастирська 2. Блюдники: Чит. „Просвіта" 14·50. Разом 79·50. 45) Старий Самбір. Бісич гор.: Р. Татусько 2. Воля райнова: Стефанія Древко 2. Старий Самбір: Д-р Т. Совенвицький 5. Разом 9. 46) Стрий. Лисятичі: А. Пеленський 2, С. Метельський 3. Стрий: Д-р Г. Левицький 10, І. Хиповський 1. Підгородці: Кооп. „Надія" 33·55. Разом 49·55. 47) Сянік. Воробли шлях.: В. Сікалова 2. Вислок виж.: М. Юрга 2. Сянік: „Народна Торговля" 5, Ю. Буге 2. Пельня: Ю. Мізь 5. Чистогорб: Теодора Котис 5. Разом 21. 48) Теребовля. Ласківці: П. Апостол 5. Струсів: о. Т. Цегельський 10. Теребовля: о. С. Весоловський 5. Будзанів: о. А. Чемеринський 5, П. Димдас 10. Янів: о. Е. Цегельський 25. Разом 60. 49) Тернопіль. Микулинці: Кружок „Р. Шк." 10, Е. Кароль 5. Івачів гор.: о. Н. Бріль 3. Гаї великі: Кооп. „Єдність" 5. Бушнів: о. І. Глинський 10, Церков 5, Чит. „Просвіта" 5. Тернопіль: Вз. Поміч Учит. (зб.) 36, „Союз Українок" 50. Разом 129. 50) Товмач. Отиня: Невідомий жертводавець 15. Кооп. „Єдність" 20. Товмач: М. Ганчак 10, З. Збудовський 2. Довге: С. Кобали 2. Слобідка: Кооп. „Сила" 5. Тисьмениця: д-р Я. Шипайло 5. Хомяківка: Чит. „Просвіта" 9. Долина: П. Ришкова 6. Разом 74. 51) Турка. Бітля: о. І. Ших 5. Волосянка вел.: о. Л. Добрянський 5. Лосенець: Л. Попель 3. Разом 13. 52) Чортків. Улашківці: о. Я. Тарнавський 5. 53) Яворів. Яворів: Пов. Торг. Спілка 5. Ляшки: Параскевія Вальчик 4. Змиєвиська: М. Плакса 1·50. Млини: о. М. Турчиновський 1. Разом 11·50. 54) Ярослав. Ярослав: д-р В. Гіліцінський 2·25. Неновичі: Грех 5. Пискуровичі: О. Прокіп 2, о. І. Брилинський 2. Сінява: Аматори гром. Дибків і Виливи з вистави 40. Добра: о. І. Прокоп 5. Разом 56·25. 55 Несхідно-галицькі місцевости: Б. Гілещінський 10, Е. Тишинська 10, М. Ціль 2, Ю. Дубіцький 3, Е. Козак 5, В. Цалинюк 2, о. І. Шкільник 5, М. Заріхтівна 7, Р. Сивуляк 2·50, Галібей (зб.) 26, С. Сохацький 10, П. Гнида 5, Д. Колтун 5, С. і М. Гандзюки 5, Г. Кадлубіцький 3, П. Кривоносюк 5, І. Дідик 5, І. Теплецький 2, Г. Пікас 5, В. Новак 2·50, М. Манастирський 2, Д. Великанович 5, І. Гошовський 2, Чит. „Просвіти" Ряшів 15, Ольга і Іван Рачок 10, Ю. Козьмук 5, О. Воносович 5, С. Левицький 10, П. Слота 5, Е. Човній 5, о. М. Бубняк 3, І. Голубович 2, М. Гречка 5, І. Дідич 5, І. Палятинський 5, С. Ничківна 5, А. Сілецький 5, М. Коцюлок 5, К. Манастирський 5, Марія Салжениця 5, Марія Угрин 5, М. Козяр 10, Ю. Татунчак 3, С. Янович 10, О. Горбатий 5, інж. Р. Коритовський 3, С. Запума 10, Тищенко 10, Е. Левицький 5, О. Яворська 5, К. Романівна 3, Уряд парох. Брунарі вижні (зб.) 20, І. Яшан 10, Український Кооп. Банк Бересть 25, Сліпко 5, Р. Будзінська 5, М. Батюківна 10, д-р М. Богонюк 20, А. Остапчукова 5, П. Мудрик 7, Ф. Шпитковський 4, М. Домарадська 5. Разом 409.

Разом вплинуло з надзвичайного датку до каси Головної Управи 3.355 зол. і 97 сот.

Датки всіх Вп. Жертводавців, які надійшли по дни зладження цього виказу, будуть уважатися за звичайні жертви.

Всім Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи".

З документів часу.

Новий „Cud", чи провокація!

Пишуть нам:

В Літині, дрогобицького повіту, є 1.600 мешканців. З того около 26 Жидів, 3 (трьох) Поляків рим. обряду, а саме: місцева учителька і її 2 дітей — решта всі Українці грецького обряду. Не було й нема в селі одної польської родини. Гаксамо і в школі від часу її заснування не було й нема ні одної дитини польської народности. Від заснування школи за часів Австрії аж до недавніх часів була там українська мова викладовою.

Навіть по заняттю Східної Галичини не змінили Поляки мови навчання. Що більше — коли в часі шкільного плебісциту родичі внесли декларації за українською школою, то за часів мін. Грабського прийшло рішення львівської кураторії з 9/XI. 1925 ч. 1 № 7. 165, яким признано школі українську мову навчання.

Аж недавно місцеві чинники одержали з кураторії письмо такого змісту:

Do Zarzędu Gminy w Lityni. Ponieważ gmina Litynia na podstawie spisu ludności z dnia 30. IX. 1921, ogłoszonego w Skorowidzu miejscowości Rzeczp. Polskiej, Tom XIII. str. 10 nie posiada 25 % ludności narodowości ruskiej, przeto zmieniając swe orzeczenie z dnia 9. XI. 1925 N. Ir N. 7165/25 na zasadzie art. 3. ustawy z dnia 31. VII. 1926... załatwiając deklaracje rodziców, żądających ruskiego języka nauczania w publ. szkole w Lityni dla swych 132 dzieci kurator O. S. L. rozporządzeniem z dnia 21. VI. 1926. N. I. 5. 901. orzekł, że w myśl powołanego już art. 3. ustawy z 31. VII. 1924. językiem nauczania w państwowej szkole powszech. w Lityni jest język państwowy.

Zarazem wprowadza się prowizorycznie, a więc aż do odwołania wykład dwujęzyczny. Powyższe zarządzenie tymczasowe, wprowadzające wykład dwójęzyczny, nie przesądza w niczem stanu prawnego, wedle którego językiem nauczania w szkole w Lityni jest język państwowy, nie może też stać się w przyszłości podstawą do roszczeń ludności z tytułu rzekomo nabytych praw. Od niniejszego orzeczenia przysługuje interesowanym rodzicom odwołanie do Pana Ministra W. R. i O. P. i t. d.

Замінено отже школу на чисто польську, навіть не утраквістичну! Гарнаж урядова статистика в тім XIII. томі. В селі нема навіть 1 відс. Поляків (на 2.600 лиш три і то зайшлі,) значить — 0·1 прц., у школі ні однісінької польської дитини, а конскрипційні „комісарі", ученики 6-класи гімназійної, відкрили, що в селі нема навіть четвертини „m iejszości rusińskiej". От як виглядає „ruszczenie polskich szkół"!

Може би хто з покликаних подав той „Cud nad Trudnicą" у ширший світ, там, де Поляки вічно деклямують про таку рівноправність своїх горожан, якої не знає жадна инша держава, а до збереження якої „Польща не є обовязана мировими договорами".

Родичі внесли відклик до міністра, який певно полагодить його так, як і всі українські відклики.

Радянська Україна.

Дослідні катедри при Всеукраїнському Торговельному Музеєві.

Всеукраїнський Торговельний Музей у Київі веде систематичну працю над прослідженням роздрібних цін на Україні і в Західній Европі, а також так зв. накладних (оборотових) видатків в роздрібному торгі Америки та Европи. Народній Комісаріят торговлі УСРР доручив Музеєві працювати над вивченням української торговельної сітки. Музей старається про організацію при музеєві двох дослідних катедр: одної для досліджения економіки та техніки торгу, а другу для досліджения якости продукції.

Збирають матеріяли до української революції.

Харківські „Вісти" повідомляють, що останніми місяцями повідкривано в ріжних місцевостях України цінні архівні матеріяли, що відносяться до діяльности був. українських урядів на Україні в часі революції. З Київа, Винниці та Камянця Подільського перевезено до Харкова в Центральний Архів Революції: архіви Центральної Ради, Генерального Секретаріяту, гетьманського уряду і Директорії. Деякі з них архівів мали зберегтися в цілости, а деякі лише частинно, бо частину їх вивезено за кордон або відкинено знищено.

Зворот архівних памяток України

З Москви перевезено велику скількість архівних матеріялів, що мають велике наукове значіння, на Україну. Є це переважно матеріяли московських установ часів Катерини II., що повстали були наслідком підготовлюваного Катериною нового загально-російського устрою. Крім того привезено богато матеріялів українських установ Лівобережа і Слобідської України з передкатерининських часів. Є між ними — — як інформують харківські „Вісти" — акти полкових канцелярій, полкових судів, а також матеріяли вищих центральних установ Лівобережної України, як генерального суду та славетної Малоросійської Колеґії. Всі ці матеріяли дають неоцінений матеріял для українських істориків.

„Собранiє общества Качковського".

II.

Хід нарад.

У вчорашньому числі „Діла" подали ми важніші дати й цифри, що характеризують діяльність „общества Качковського" і його приблизний маєтковий стан. Сьогодні представимо хід нарад „годичного собранія" того товариства, щоб читачі могли усвідомити собі, що уявляє собою нинішня москвофільська партія, якими категоріями вона думає, який її інтелєктуальний рівень і що вона думає робити на найблизшу мету.

Як ми вже писали, в зїзді взяла участь головно стара, доживаюча свого віку інтелігенція (священики, адвокати, прив. урядовці—разом з жінками і дітьми). Селянства і студентства було порівнюючи небогато, та й то значна частина його засіла на лівиці, а потім з „собранія" сецесіонувала. З відомих причин (страх перед опануванням товариства б. народовольцями) цьогорічні збори „общества" були найлітше обіслані від часу відновлення його діяльности по війні.

Ще перед відкриттям нарад прийшло на салі до авантури з ред. „Волі Народа" Пелехатим. Якиїсь „старорусскій діятель" накинувся на нього за „зраду русского имени", після чого почулися оклики: „Проч з Україною!" А відома „мастита імосць" Монцібовичева ревла: „Викинути тих батярів (!) Українців!" Доходило вже до бійки, але почувся дзвінок і д-р Глушкевич відкрив короткою промовою „общеє собраніє". Потім він предложив лісту кандидатів до президії зїзду: д-ра І. Винницького з Дрогобича (гол.), д-ра М. Сохоцького з Турки н. Стр., д-ра Т. Кміцикевича з Самбора і сел. Миськова з Ріпнева (заступники), студ. Сваричевського й Іванну Дуркот (секретарі). Представник лівиці студ. Хам запропонував на голову зборів сел. Мих. Козового (Жовківщина), але вже перші його слова стрінулися зі скаженим ревом і свистом правиці. В голосуванні заявилося за Козовим 63 присутніх, за д-ром Винницьким — „подавляющеє большинство".

По виборі президії ред. Пелехатий заявляє (в наглій справі), що на салі є присутній аґент поліції і він домагається його усунення. Голова зборів д-р Винницький на це не реаґує зовсім, але комісар поліції усуває сам здемаскованого аґента. Після отсього інциденту приступлено до вибору комісії-матки в складі: д-ра М. Лакусти з Журавна, судді С. Билинкевича з Бурштина, сеніора Ставроп. Інституту Н. Третяка, о. К. Чайковського з Мшани і сел. Гр. Ткачука з Кривого. Відтак міщанин з Білого Каменя Гавришков виголошує довжший привіт „собранію" (невідомо від кого). Називає день зборів—празником для Галицької Руси, а „общество Качковського"—це для нього „русскій университет"... Виступає різко проти зміни правопису і статуту товариства, бо це булаб ганьба для „общества". Як примір наводить Жидів, які держаться свого старого правопису і добре на тім виходять.

По зложенню звідомлення з діяльности „правленія" д-ром Глушкевичем і касовім „отчеті" Мирона Заяця, що ми вже зреферували вчора, зачалася дискусія над тими звідомленнями. Перший забрав слово о. Скоморович, що в довжезних виводах домагався від „общества" видавання релігійних книжечок і молитвеників. Через те, що т-во відступило від своєї первісної девізи („Молись"), падуть на нього всі громи й тучі і прокляття повисло над ним. Прокляття впаде й на святу Русь й на нас усіх, як дамо собі вирвати наше прадідне, святе „ъ". Тоді нас не буде, бо не буде ніякої ріжниці між нами й Українцями. Фонетику заведено за австрійські гроші (!), бо так казав бар. Гавч. (!!) При кінці виступив проти „правленія", що не викинуло досі з „общества" Українців. По нім забрав слово представник лівиці сел. Козовий, що, як видно, був добре обзнакомлений з діяльністю „общества", бо наводив богато цифр, які зводили всі успіхи праці т-ва сливе в нівець. Він заявив, що основою такої організації, якою є „общество Качковського", може бути тільки селянство, а воно масово кидає ряди товариства. Не диво, що є ледви кільканацять чинних читалень Качковського, хоч усіх їх є ледви 66. Селянство домагається цілковитої реформи т-ва і не хоче довше терпіти того, щоби в однім селі були читальні „Просвіти" і Качковського. Це вносять тільки непотрібні сварки, роздори, ненависть на селі, з чого користають наші вороги. Нам треба усунути непорозуміння, зреорганізувати цілковито „общество Качковського". (Голос: Злучити з „Просвітою"). Так, так, так—злучитися з „Просвітою!" На лівиці оплески й оклики: „Славно", на правиці крики: „Ганьба", „Проч", свисти).

Коли на салі успокоілося, прийшов до слова студ. Хам, але в тій хвилі зірвався знов дикий рев на правиці. Окликам „ганьба", „проч з Україною" і т. п. нема кінця. Вкінці голова зборів успокоює своє розюшене стадо, а зокрема „госпожу" Монцібович, яка мабуть мала „добрий день", бо могла викричатися і виговоритися до схочу. Студ. Хам, добрий бесідник, доказував, що „общество" є вже тепер одним тільки пережитком, що в ньому нема тої живої крови, яка конче потрібна в кожньому товаристві, яке хоче обєднати в собі народні маси. „Ви протестуєте проти життя, алеж само життя нищить дрантиву хату і мусить вас змести. „О во Качковського" вмирає безславно при диких вигуках тих, що називають себе інтелігенцією, його оборонцями і керманичами. Селянам і молоді з вами не по дорозі. Ваша смерть неминуча". Читачі можуть уявити собі, який рев і крик супровожав кожне речення цього промовця.

З черги мав промовляти госп. Малець але він, вийшовши на сцену, зрезиґнував з голосу. По нім забрав слово о. Бучко, який плакав, що під „обществом" горить, що Українці на нього напосілися і нарікав на „правленіє", що воно не викинуло тих, що „перейшли на Україну". А дальше розпинався піднесеним голосом за предківським „ъ", з яким він жив, за яке боровся і з ним умре.

По промові якогось селянина, що говорив віршом (ми, русскі люде, не дивіть на баламутів, схаменіться, будьте люде) забрала слово г-жа Монцібович, що дала собі духа, обороняючи спазматично „русскій дух", загрожений в самім осередку, бо в „обществі" Качковського. Нерви і „кров русская" не можуть спокійно дивитися на все те, що діється. Новий виділ „общества" мусить мати „чисто (тричі!) — русского духа", щоб очистити т-во від „нерусского духа".

Потім говорив ще г. Мирон Заяць, сел. Техник і якийсь невідомий нам селянин, що домагався викинення з „общества" раз на все „Українців". Виділ має запровадити порядок, „бо підставою русского народа є правопись". На ту саму тему говорив ще й сел. Семенковський.

По промові д-ра Глушкевича, що старався якось вибрнути з глупої ситуації, нарікаючи на недостачу робітників і заявляючись за реформою правопису, уділено уступаючому виділові абсолюторію. Опісля вибрано новий виділ в такому складі: д-р М. Глушкевич (голова), Мирон Заяць, д-р Ольга Шкірпан, д-р В. Ваврик, Лука Старецький і студент П. Красіцький — члени, П. Харкавий, студ. Р. Максимович і І. Рогозинський — заступники. До контрольної комісії увійшли: інж. О. Ґудз, Б. Труш і радн. Е. Перперовський. Д-р Глушкевич відмовлявся від головства, але вкінці дався переконати і вибір приняв, що правиця приняла гучними оплесками.

На внесення о. Бучка знято з денного порядку справу реформи правопису — під ураґан оплесків. Опісля д-р Мих. Заяць (з „Волі Народа") відчитав відому вже нашим читачам декларацію — і лівиця зі співом „Сміло, сель-роби" вийшла під свист і крики противників з салі (меньш більш 60 осіб). Потім велися вже наради спокійно до кінця. Відкинено ще одноголосно пропоновану переміну „общества" на товариство „Наука", а на внесення г-жи Олімпіяди Монцібович виключено всіх „проводирів із української „Волі Народу" (Вальницького, д-ра Заяця, Голіматого, Пелехатого і Хама), хоч вони саме зробили сецесію. Промовляли ще селяне Ткачук Миськов, д-р Ваврик (по рос.), о. Падох з Мокротина, інж. Чиж із Сокаля, сеніор Ставропиґії Г. Третяк, студ. А. Хиляк, о. К. Чайковський з Лемківщини, що радив іти слідами Наумовича й ин. Закрив „собраніє" д-р Винницький, після чого присутні відспівали „Пора за Русь".

НОВИНКИ.

— **Комітет вшанування памяти Василя Крижанівського.** В суботу, дня 18. ц. м., уконституувався у Львові Комітет вшанування памяти передчасно помершого українського маляра Василя Крижанівського. Ініціятивний гурток, до якого ввійшли: М. Голубець, П. Ковжун, Р. Лісовський, М. Луцький і М. Осінчук кооптував зпоміж присутніх О. Кульчицьку, Я. Музикову, В. Січинського, М. Федюка та П. Холодного, обіраючи своїм секретарем М. Голубця. Завданням Комітету буде в першу чергу освідомлення якнайширших кол українського громадянства про вагу втрати, яку понесло українське мистецтво з передчасною смертю виїмково талановитого й оригінального маляра, яким був В. Крижанівський. Після підготовної акції в цім напрямі порішено уладити посмертну виставу праць Покійного мистця, якої отворення назначено на початок марта 1927 р. Для відвідувачів вистави буде зладжений можливо приступний катальоґ-моноґрафія, що повинен опинитися в руках кожного українського громадянина, який розуміє вагу рідної, мистецької культури, спочуваючи її успіхам та втратам. В парі з виставкою й популяризацією імени і творчости В. Крижанівського намічено упорядкування й утревалення його могили. В свій час звернеться секретаріят до усіх приятелів і знайомих покійника з з закликом допомогти вшанувати і закріпити в свідомих майбутніх поколіннях світляної постаті мистця Василя Крижанівського.

— **Виставка львівських малярів.** В „Домі Штуки", вибудованім недавно львівським купцем А. Уєрою, відчинено вчора постійну виставку львівських малярів. Просторі кімнати „Дому Штуки" густо завішені експонатами ріжної величини і вартости. З наших малярів беруть участь у виставці артисти: Новаківський і Труш. Перший виставляє „Портрет жінки артиста" і Квіти. Другий шість лісових пейзажів. З польських артистів цікавий Сіхульський, Альбіновська, оригінальний Гепперт, а найбільше впадаючий в око... величиною полотен — Ярошкий.

— **Темна хроніка.** Катерина Гречук, занята у військовім шпиталі у Львові, прийшла після кількох літ до пересвідчення, що її муж уже був раз жонатий і займався професійно неприсмним посередництвом у власній хаті. Справа є предметом розводового процесу. — Легким способом хоче жити син бувшого професора львівського університету інж. Збіґнєв Дуніковський, який зумів позичити від власника двох камениць аж 150.000 зол. на високий процент, якого, річ ясна, не міг платити так само як капіталу. Зручний інжінір вийшов із клопоту так, що щез із Львова. — Відвезли до львівського шпиталю трьох жертви розпучливого жесту замарстинівського громадянина Данчури, який пробив штилетом груди своїй жінці, своїй любці і власну шию. Причиною — подружий „трикутник". — Перемиський кінський різник Радзейовський розбив сокирою голову 22-літній Мостпаківній, в якій кохався без взаємности. Дівчина має розбитий череп.

— **Новий винахід.** З Льондону приходить звістка про новий винахід молодого англійського оптика Берда. А саме фабрикацію апарату, який може фотографувати предмети та явища в темноті. Сама ідея не нова. Ультрамікроскоп дає змогу відтворювати на кліші те, що не є доступне для нашого ока. При помочі ультрафіолєтного проміння можна насвітлювати кліші, а відтак її побільшити. Хвилі ультрафіолєтного світла, богато менші як звичайного, що доступне нашим очам, робили можливим це нове відкриття. Те, що зробив Берд, іде ще далі: світло, яким він користується, інфрачервоне проміння, дає змогу творити фільму непримітних явищ. Від цього проміння йде специяльне тепло, яке температуру перетворює у світляний образ. Можна уявити собі, яку ролю може таке відкриття відограти нпр. у війні. Покищо його подробиці держить Англія у тайні а продукував його лише перед ученими

— **Світова хроніка.** Коли прийшли перші неправдиві звістки про смерть мікадо, богато Японців традиційним звичаєм позбавило себе життя на знак жалоби. — З нагоди 250-літніх роковин смерти великого фільософа Спінози відбудеться дня 27.

власних читальняних будинків, тепер є їх уже 623 а крім того 94 в будові. Отже бачимо, що тут наші читальні проявили більше енергії та ініціятиви ніж перед війною. Явище це дуже відрадне. Воно тим відраднїше, коли взяти на увагу, що тепер будують доми обширніші та кращі як перед війною. Звичайно є в тих будинках і театральна саля і читальня і кімнати для кооперативи.

Перед війною було в читальнях 197.035 членів, в минулому році 121.651, а тепер 152.593. Читальні „Просвіти" мали перед війною 2.364 бібліотек. Всі вони в часі війни були цілковито знищені. І коли в минулому році було 978 відновлених бібліотек, то в тому році є їх уже 1702. Бачимо, що зріст це надзвичайний, коли взяти на увагу протяг одного року. Число їх майже подвоїлося. Це явище треба звязати передовсім з тією обставиною, що Головний Виділ клав у цьому році особливу вагу на організацію бібліотек та йшов їм у тому напрямі на стрічу, відпускаючи книжки на сплату і до того на дуже догідні рати.

Перед війною було в читальнях 218.861 книжок, в минулому році було їх 114.357 а тепер є 177.789. Приглядаючися ближче повоєнному життю читалень, мусимо ствердити, що кожна новозаснована читальня намагається відразу всіми силами дійти до власного дому. На це зуживає вона всю енергію та всі матеріяльні засоби, якими розпоряджає. Правда, що не кожній вдасться скоро осягнути свою мету. Та не зважаючи на те, читальні забсорбовуються цею справою до тої міри, що занедбують инші чисто освітні справи, як от хочби справу власних бібліотек. У цьому звітовому році можна ствердити на тому полі щось у роді перелому. І старші читальні з власними домами і новозасновані без власних домівок починають звертати більше уваги на книжку, тобто на бібліотеки. Цю риску в життю наших читалень треба повитати. Колиж звернути увагу на самий зміст читальняних бібліотек, а також на попит за книжкою з уваги на її зміст, то прийдеться ствердити, що найбільший попит мають твори белетристики а споміж них найбільше заінтересовання читальняних читачів ю історичних оповідань і повістей.

Головний Виділ присвячував дуже богато уваги не тільки розповсюдненню книжки, не тільки заснуванню бібліотек, але й їх внутрішній, зразковій організації. В тій ціли видавав окремий квартальник п. н. „Бібліотечний Порадник", а крім того постарався про видання окремої книжки Ст. Сірополка, присвяченої всеціло організації бібліотеки та її веденню.

З повищого бачимо, що на організаційному полі осягнула „Просвіта" в минулому році дуже богато. Висвітлити ще й инші ділянки праці „Просвіти" в рамках одної газетної статті важко, а тому ми й обмежуємося нині тільки до тієї ділянки. Хто цікавиться докладнішими даними про цілість просвітної праці, того відсилаємо до друкованого звіту товариства з діяльности за цей рік.

При звітах з діяльности поодиноких філій ми стрічаємося з замітками навіть у друкованому звіті Т-ва, що подекуди інтелігенція не інтересувалася освітним рухом і своєї праці туди не вкладала. На анкетах, що відбувалися в році, можна було чути такі самі заміти на адресу нашого духовенства. Та всеж це останнє все таки до деякої міри освітним рухом інтересувалося. На те вказує хоч би ця обставина, що цього року аж в 448 читальнях були головами священики, а многі з тих читалень належали під їх проводом до найкращих. Одначе тим не ослабляється заміту про відчуження від освітного руху нашої інтелігенції взагалі. Вона відвикла від т. зв. органічної роботи по читальнях, а доказом на те, хочби ця обставина, що як на наші відносини і на число нашої інтелігенції в Галичині, то в наших читальнях було за мало популярних викладів (1978), а ще менше курсів для неграмотних. Їх було цього року за лави 55 у цілому краю. А поборювання неграмотности, цеж чи не найважніша освітня справа. Навіть створена при Головному Виділі окрема комісія для поборювання неграмотности цього року, на жаль, не функціонувала. І це явище дуже сумне та невідрадне.

Впадаючим у вічі є також той факт, що теперішня наша академічна молодь, у порівнанні з передвоєнною, про в тю роботу майже іґнорувала, якщо не взяти ще кріпшого слова. Для неї видно також несимпатична систематична органічна праця серед народу. А всеж так воно бути не повинно. Колись наша молодь оживлювала читальні, вносила до них енергію та запал. Нині з такими явищами на жаль рідко стрічаємося. А це недобре, і то недобре в першій мірі для самої молоді.

Народній Зїзд.

ІНТЕРПЕЛЯЦІЯ 771.

посла Сергія Хруцького і тов. з Українського Клюбу до п. міністра справедливости в справі суперечної з приписами обовязуючих законів конфіскати цілої низки уступів програми і резолюцій Народнього Зїзду політичної партії: Українське Національно-Демократичне Обєднання.

Державний прокуратор при окружнім карнім суді у Львові сконфіскував у львівськім щоденнику „Діло" з дня 28. листопада 1926 р. Ч. 265:

1) В статті під написом **„Програма Українського Національно-Демократичного Обєднання"** в цілости або в частині отсі уступи:

I. Політичні справи.

обстоює конституційно-парляментарний устрій та загальне, рівне, безпосереднє, тайне і пропорціональне виборче право до всіх законодатних і самоуправних установ.

4. Українське Національно-Демократичне Обєднання обстоює рівність усіх громадян перед законом без ріжниці поля, народности і віри, свободу осідку і заняття, слова і друку, зборів і товариств, станових організацій і страйків, забезпечення правної охорони особистої свободи, незайманість домівки, право на приватну власність і таємницю листування, незалежність суддів і умовність засудів.

2) В статті під написом: **„Резолюції Народнього Зїзду"** I. В політичних справах — в цілости або частинно отсі уступи:

8. Народній Зїзд [redacted]кликає до боротьби за повну амнестію для всіх політичних вязнів.

9. Народній Зїзд стверджує, що за риським кордоном на українських радянських землях відбуваються в українській державі великі національні здвиги. Там росте національна культура, кріпне національна сила, там назрівають тепер процеси, що скорше чи пізніше віддадуть на Україні суверенні права всьому українському народові

10. Народній Зїзд взиває все українське громадянство до безоглядного поборювання всіх польською владою штучно створених і за державні гроші утримуваних партій, що звуть себе українськими, а складаються з продажних, здеморалізованих шкідників українського народу

Українське Національно-Демократичне Обєднання вважає шкідливою діяльність усіх т. зв. інтернаціональних партій, що закликають до клясової боротьби та пропагують спільність інтересів українських селян і робітників з польськими чи російськими і тим ослаблюють національну силу українського народу. Народній Зїзд закликає український національний табор до поборювання політики цих партій.

12. Народ. Зїзд закликає всі національні українські партії до політичної співпраці з Українським Національно-Демократичним Обєднанням

13. Народній Зїзд доручає Центральному Комітетові Українського Національно-Демократичного Обєднання та його президії ввійти в тісний політичний контакт з тими поневоленими меншостями в Польщі, що

3) В статті під написом: **„Резолюції Народнього Зїзду".** II. В справах громадської самоуправи — сконфісковано такий один уступ:

1. Народній Зїзд стверджує,

На території Східної Галичини розвязала польська влада понад 2.500 сільських рад (80 проц.) і всі майже повітові та міські ради. Нових виборів до розвязаних установ польська влада не зарядила, хоч на основі обовязуючих у Сх. Галичині законів була до того обовязана. Натомісць повизначувала нахабних комісарів з т. зв. прибічними радами, що довели громадське майно до повної руїни.

3) В статті під написом: **„Резолюції Народнього Зїзду",** III. В культурно-освітніх справах — сконфісковано такий один уступ:

5) В статті під написом: **„Резолюції Народнього Зїзду",** Земельна справа — сконфісковано отсей IX. уступ:

IX. З уваги на те Народній Зїзд, обстоюючи перехід великої земельної власности без викупу в руки українських малоземельних і безземельних селян

З огляду на те, що згорі сконфісковані львівським прокуратором уступи в ніякому разі не нарушують приписів обовязуючих в польській республиці законів, запитують підписані:

1) Чи п. міністрові є відома та конфіската?

2) Що п. міністр зарадить, щоб в будучині не повторювалися того рода конфіскати?

Варшава, 10. грудня 1926.

Підписи.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

„Просвіта“ в минулому році.

На основі звіту з діяльности.

Минулий рік зазначився в діяльности „Просвіти“ перш за все значними організаційними успіхами. І це зовсім природне. Маючи підтяті крила та спараліжований розмах у видавничій ділянці наслідком цілковитої недостачі коштів, керманичі „Просвіти“ перекинули всю свою енергію й ініціятиву на організаційну ділянку. Вони зробили це свідомо, певні того, що організаційна праця мусить лягти в основу всякої иншої культурної роботи. Без підготування відповідного терену, без налагодження цілого організаційного механізму важко булоб найти тривку підставу для доцільного і систематичного розгортання широких освітніх плянів. Та всеж, не зважаючи на те, не зважаючи на свого роду „удержку кампанію“ в організаційній ділянці, „Просвіта“ не всюди дійшла до передвоєнного організаційного рівня.

Переглядаючи цьогорічний друкований звіт і порівнюючи його з картограмами, які малюють теперішній стан організаційних досягнень „Просвіти з передвоєнними, ми в цьому наглядно переконуємося. Правда під деяким оглядом теперішня організаційна робота навіть перевищила передвоєнні успіхи і що більше поширилася на ділянки мало розвиті, або й зовсім не оброблювані перед війною. Перед війною було наприклад лише 77 філій „Просвіти“, з кінцем минулого року було їх 81, а цього року є їх уже 83. Є це велике досягнення, коли зважити, що ініціятива до освітньої як організаційної, так і культурно-творчої роботи по читальнях повинна виходити від таких окружних осередків як філії „Просвіти“. Правда, не всі філії стояли на висоті свого завдання, та всеж більшість їх виконувала своє почесне завдання добре і справно.

Централя дбала про загальний напрям освітньої роботи і в тій ціли удержувала з філіями безперервний контакт, чи то при допомозі письм, обіжників, чи при допомозі живих звязків (відбуто 81 поїздок переважно до філій), чи накінець при допомозі окремих освітніх анкет. В звітовому році відбулося дві таких анкети: в лютому і жовтні. Обидві були у Львові і в обох приймали участь делєгати або урядники філій. На них обговорювано координацію та гармонійність освітньої праці в цілому краю. Крім того відбулося дві анкети, одна у Львові а друга в Перемишлі, присвячена виключно освітній праці на західних окраїнах. Незвичайно відрадним явищем є та обставина, що „Просвіта“ поширює свою організаційну сітку на Лемківщину, що перед війною була для неї майже недоступною та уходила за нездобуту „твердиню“ кацапства, що нині там цілковито збанкротувало.

В листопаді відбувся перший в нашій історії зїзд представників аматорських театрів з усіх західно-українських земель. Ними „Просвіта“ заопікувалася дуже щиро, бо всі вони майже істнують при читальнях „Просвіти“, як їх секції, а також тому, що вважає доцільно переведену діяльність аматорських гуртків поважним засобом у ширенні освіти. На тій ділянці „Просвіта“ почала зовсім нову роботу, яка їй перед війною не була до тої міри близькою. При Головному Виділі істнує окрема Театральна Ко[illegible]сія, що інтензивно працює над [illegible]повідним організаційним та зміс[illegible] вим оформленням усього [illegible] аматорського руху. Аматорськи[illegible] росте стихійно. Коли з кінце[illegible]нулого року було 740 аматор[illegible] гуртків, що організаційно бул[illegible]зані з Театр. Комісією, то п[illegible] звітового року зросла їх [illegible] до цифри 1190. Нема су[illegible] це представляє вже поваж[illegible]заційну силу, яку слід [illegible] використати. І „Просвіт[illegible] бить, робить це між ин[illegible] допомозі окремого пе[illegible] щомісячного видання п. [illegible]ський Театр“.

Коли кинемо оком ще [illegible] ділянками в праці Тов[illegible] були йому мало або зо[illegible] перед війною, то стрін[illegible] ким відрадним явищем, як мандрівні бібліотеки. Є їх тепер 34 і всі вони в русі, а підготовляється ще 5 нових комплєтів. В комплєтах є 1840 книжок вартости 4.148·70 зол. Бібліотеки обслужили 107 місцевостей і 11.698 читачів. Мають вони незвичайно великий попит.

На инших ділянках чисто організаційних досягнень „Просвіта“ передвоєнного рівня ще не осягнула. І так перед війною було вже 2944 читалень, з кінцем минулого року було їх 2020, а тепер є 2473. Отже за звітовий рік прибуло аж 453 нові читальні. До передвоєнної скількости вже не далеко і при такій самій інтензивности організації, як було цього року, вже в слідуючому можна буде дійти до передвоєнного стану, а навіть його перевищити. Передвоєнні читальні мали 504 власних будинків. Війна знищила їх майже цілковито. Повоєнне життя в читальнях знаменується між иншим величезною тягою до будови або відбудови власних домів. Вже з кінцем минулого року було 395

копитом по возі. Аж закрутивсь під нею, як вуж.

Хазяїн сплюнув і погнав коні сам.

Володька вдячний був карій, хоч була нагода відпочити.

Піт дляся з нього дощем, ноги юшіли зверху й зісподу, в очах стояли сльози, а в голові безвідрадні думки. Доки буде так мучитись? Що врятує його?

Ні, він умре від цієї праці. Вже, мабуть, і так надірвавсь: у боку коле, спину тяжко випростати. То-ж які снописька подавав на хуру! Він снопа вилами вгору, а сніп його донизу, а таки подавав по чотири й по пять кіп у день, ще й у яку спеку! Ось і тепер радий-би провалитись у землю, щоб хоч трохи охолонути.

Володька вигріб сирішої землі зі скиби й ліг на неї голим животом та обличчям.

Від утоми вже очі заплющились на сон. Раптом:

— Ти довше будеш там вилежуватись, декашо чортове!...

Володька скочив переляканий, мов заяць. І вже працював до самого заходу сонця. Так було що-дня.

Аж ось неначе настав відпочинок.

Неділя. Снопів не возили. Хазяїн послав Володьку пасти коні.

Володька розташувавсь під копою й думав на самоті поміркувати про свою долю. Але... Ось приїхочив на конях один пастушок, другий... Небарoм була ціла черідка.

Ніяково почував себе Володька серед цих селюків: хіба вони знають, що таке базар, хіба вони були на вокзалі? А ті пристають: скільки заробляє у Вакули, як годує, яка праця...

Зібравши потрібні відомості, пастушки більш не звертались до Володьки, але вели про нього мову.

— Дурний, що до такого загибіли пішов служить. Він і за старого режиму шукав собі дурників і тепер...

— Сам ти дурний! — відповідає за Володьку инший. — А як хлопцеві нема де дітись, — то що йому, топитись?

— На біса топитись? Нехай пристає у прийми до Ганьки Забалюкової. У неї так само померли батьки. А зате є земля, корова й хата...

— І двоє злиднів, — хтось додав.

— Ну, ти думаєш, що страшно? Ти не бачив, як вона звивається в роботі. Дарма, що мала.

— Киньте ви про Ганьку мову. У неї вже є на оці. Он Тютіїв Микола так само один і має коні, хату й землю... А ви тут стрепчите якогось голодранця...

Володьку аж коробило від такої непристойної мови про нього. Та й на біса здалась йому та Ганька? Він бачив її, вона недалечко від Вакулів жила: безязика, шмарката...

Так і плюнув-би одному й другому...

На щастя, мова перейшла в инший бік.

— А я вам кажу, хлопці, що нема рощоту на хазяйство женитись. От, примірoм, той самий Вакула. Має землю, худобу, — а ви подивіться: й сам підірвався, й Вакулиха вже окарач ходить... Оце й уся втіха. Я вам кажу, що при наших мужицьких порядках — роби й грудьми — то не будеш людьми. Я понімаю — совхоз. У них свалка, у них жниварка, молотарка... Або ви бачили, як на степу отой трактор орoв?...

— Ой-же вернув — бодай йому чорт!...

— Ну й вернув, ото вернув!...

— Твоя каштанка, мабуть, за місяць не надрипає, як він за день...

Ну що в них за мова? — дивувався Володька. Ет, [illegible]. Як-раз його гнідий, покивуючи головою, вітався до копи. Володька взяв це за нагоду, щоб перейти під ту копу.

Сюди, неначе навіяні вітерцем, що подихав з боку міста, прилинули спогади брукованих вулиць, телеграфні дроти, базарний рух, гуркіт...

Десь розгулює Хведько. Щасливий! А Митька! Сидить певно в тюрмі, та що йому? Нічого не робить, спить певно скільки захоче, а тут відколи служить, ще ні разу не виспавсь як слід... Ось і зараз не знати що дав би, щоб заснути, а хіба-ж можна?...

Коли вирветься з цього пекла? Покинути... Та куди піде, до кого прихилиться? Бездомний, без матери... Без матери! Володька заридав, пригорнувшись до півкопи.

Знемігся.

Та якось опинивсь у своїй кімнаті. Він тільки-що прокинувся, так солоденько позіхає, аж гульк! — аж гульк! — мати приїхала.

— Ах ти маленький! Мій золотенький... Здоровий? Ніхто не зобіжав? Хватило їстоньки? Бідненький, виголодався... — Мати пестить і цілує. — Володька радий, радий — мало серце не вискочить.

— Ось на тобі хлібця з маслом, покя я спечу ячок...

Володька смакує, лежачи в ліжку. Раптом.

— Ти, пастух! Он коні в овсі...

Володька скочив на ноги. Нічого не розумів і не бачив.

А звідусіль:

— Біжи скорій, виганяй!... Он Сак, Сак іде...

Коли Володька отямивсь, його коні були полигані, а верховець, репетуючи, помахував у його бік батогом.

— Пропав! — майнула думка, — й Володька пустивсь тікати. Біг у напрямку міста.

(Продовження буде.)

Англійська політика знову може похвалитися новим успіхом у своїй протирадянській акції. Антисовітський фронт, якщо мати на увазі сусідуючі з СРСР держави (а не народи) знову становить один суцільний вал під проводом „санаційної" Польщі. Яка буде відповідь радянської дипльоматії, як вона проявиться і в якому місці, важко покищо передбачити.

Засуджена політика.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 16. грудня 1926.

I.

Жак Бенвіль — безперечно один з найбільш авторитетних впливових і читаних публіцистів сьогоднішньої Франції; в ділянці заграничних відносин він мабуть таки найперший. Визначний ерудит у питаннях економії і історії, він має за собою роки заграничних студій і подорожей. Його монографії про Людвика II. (баварського), про Бісмарка, про Італію належать до найкращих у цих областях. Його книга про „Політичні наслідки мира" (версайського) представляє собою вартість рівну славній книжці Кайнса про „Економічні наслідки мира". Його однотомова „Історія Франції" числиться нині просто клясичною, а розійшлася вона вже в кількох сотнях тисяч примірників. Немає йому пари в умілости зв'язкого, малослівного та змістового викладу: тут він ученик Вольтера. Він редактор одного з найповажніших „товстих" двотижневиків Франції тай постійний співробітник кількох щоденників, націоналістичних і республиканських. Його передові статті — прикраси щоденника „Petit Parisien", газети, яка з усіх газет світа має найвищий тираж.

Бенвіль — ворог Німеччини й Радянського Союза; яко такий він не може не бути горячим другом Польщі, і то Польщі великої, як найбільшої і найдужчої. Тільки Польща, і тільки могуча Польща, здатна, на думку Бенвіля, стати Франції в пригоді, себто в момент французько німецького конфлікту.

Річ зайва доказувати нашому загалові, на яких крихких підставах вирощена ця польська концепція французької політики. Пригадуємо тільки що найбільший після Ришліє французький дипльомат Талейран у своїй політиці і в політичнім завішанні придержувався нераз противної думки про Польщу і її користність для Франції. Може бути не помилимось, коли помічаємо, що коли Бенвілева думка була й думкою Клемансо, то Талейранові погляди що раз живіще зазначуються в політиці Бріяна. Очевидно, ніхто краще Бенвіля не здає собі справи з цього; ніхто завзятіше й дошільніше не боронить великопольської політичної орієнтації перед небезпеками і перспективами Льокарна, Туарі, Женеви: для галицького громадянина це ще один резон познайомитися з Бенвілевими аргументами і страхіттями. Наведемо їх у виривках з кількох статтей Бенвіля, написаних після останньої женевської сесії.

II.

„Помітне було — пише Бенвіль — зусилля, яким держано представника Польщі осторонь женевських переговорів. Залеський має чого жалкуватися. Варшава і Прага мають враження, що їх закинено і посвячено. Враження це влучне. Закинення це відповідає ситуації ще більше, ніж намірам французького представника... Річ неможлива зацікавити нині французького виборця подіями, які могли би доконатися в Східній Европі. Потайна доктрина нині вимагає, щоби Поляки і Чехи викрутилися самі. Зрештою ледви один горожанин на десять був би здібний показати на карті положення цих народів. Коли, посвячуючи їх, можна купити супокій і мир, то бажання французької демократії будуть вповні завершені. Цей спосіб думання висловлюється в політиці Бріяна. Ось чому він схильний махнути рукою на заміти конференції амбасадорів проти Німеччини. Невже можна захитати Льокарно і Туарі оглядами на укріплення Кенігсберґу? Безсумнівно, ні. І це рішає про все.

„Це немилі правди. Та їх треба казати. Французька демократія чхає (sic: „s'en fiche") на Польщу і Чехію. В глибині душі своїй вона думає, що ці краї можуть здохнути (sic: „crever"). Нехай вони не роблять собі що-до цього ілюзій..."

Таке писав Бенвіль передучора. А нині він з приводу женевського компромісу пише: „...Ось так уже був доконався перший розбір Польщі тому 150 років. Вержен (французький міністр заграничних справ) казав 1775 року:

> Франція перестала займатися спасенням Польщі; вона перестала давати поради польським патріотам з тої простої причини, що вона не могла їх піддержувати ні своїм впливом, ні своєю зброєю...

Легко передбачити день, коли в Парижі знов так само будуть говорити...

„А в Льондоні? Розбір Польщі принято там такими думками і почуваннями, які імовірно ще зажиємо завтра:

> Хоча подія ця, надзвичайна і несподівана, і викликала оправдані побоювання за будуччину торговлі, то Його Величність усе таки не вважала її такою важною, щоби спротивитися їй прямо або посередно...

Бенвіль кінчить: „Це стара історія. Та вона може знов статися сучасною".

III.

Чехословаччина, яка має на чолі своєї держави Масарика, мужа виїмково політичного розуму, а на чолі своєї заграничної політики Бенеша, котрий багато дечого навчився в часі своєї воєнної еміграції і своїх післявоєнних студій міжнародніх справ Европи, — Чехословаччина розпочинає супроти тієї гіркої правди приготовляти ратункові міри: угода з чеськими Німцями і Словаками, то тільки перші кроки. Инші, без порівнання радикальніші, мусять піти їх слідом. Радикальніші також у тім змислі, що само навіть імя „Чехословаччини", імя узурпаторське і провокуюче, мусить щезнути. Його місце мусить заступити назва невтральна, прислива однаково для всіх народів, назва, яка констатувала би абсолютну законну й політичну рівність усіх народів нової конфедерації на зразок Швайцарії або Союза Радянських Республик...

Иншого ратунку нема, ні для теперішніх верховодів у Празі, ні в подібних державних творах на Сході Европи. Тай питання ще, чи навіть це — оконечний ратунок.

Про політичне і міждержавне явище великої Польщі ми теж позволили би собі висловити тут кілька думок і уваг, якби — якби не огляд на засліпленість львівської польської цензури.

Тож лишімо цю справу — покищо бодай.

В. Левицький

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

ГОРДІЙ БРАСЮК. 5)

БЕЗПУТНІ.

Сучасна фільма.

(Продовження).

— Ну, — вирішив, добігаючи додому — тепер зачинюсь у кімнаті й нікуди не буду виходити.

— Хаво нада, малчик?

Володьку кинуло в жар. В його хаті сидів жид.

— Тут моя мама живе! — ледве вимовив.

— Пашол вон! Я здесь живу.

І Володька кулею вискочив на двір. Світ закрутивсь. Нарешті зрозумів. Перед ним стоїть Михайлик.

— Знаєш, де твоя мати? Поїздом зарізана.

— Ах ти... — хотів наскочити, але потомившись запитав:

— Брешеш?

— Єй-бо, правда! У нас одна тітка казала.

Володьку різонуло в серце. Він вереснув і, як підкошений, упав. З його грудей вирвався такий страждений крик, що здавалось, сама земля застогнала.

З хати вийшов Китасць і Кривий.

— Малчик, не плач. Іди до мене! — втішав.

Володька, згадавши, що замісць матери в їх кімнаті живе оцей чужий — ще дужче зайшовся.

Тоді Кривий нагнувся і майже силою потяг його до себе в кватиру.

Брудні стіни заливали від плачу, менша дітвора Кривого злякано озирала Володьку. Він змінився. Упав на тапчан і вже стиха хлипав. Нерозгадані питання свердлом крутили: де дінеться? що буде з ним?

Була-ж мати. Годувала, доглядала... А як любила! — й знову кровю обкипало серце. Скавулів, мов щеня.

—o—

Одного ранку Кривий подав Володьці рукавця.

— На ось тобі, та біжи на села. Ти вже не маленький. Там заробиш хліба.

І Володька пішов. Байдуже в який бік.

А другого ранку він уже дрижав під тином в селі. Ноги так ламало, що боязко на них ступити. Та й куди поспішати? Один у чужому світі.

Коли-ж сонце пригріло, він підвівся, вибрав ліпший шматок хліба і повагом жував.

Добре, що напросив, — буде лежати й їсти.

Поодаль вийшла до криниці жінка. Володька підійшов напитись.

— А відкіля ти будеш? Хто в тебе є?

Володька охоче відповідав на всі запитання.

— А ти, хлопчик, згодився-б до кого на пастушка — порадила вона. — Тепер ось підходять жнива. Люди нуждаються. Ось наші Вакули що-року наймають хлопця до коней. Може й тебе прийняли-б. А тобі в них нічого було-б: недавно закололи свинку, корова в них є...

Володьці дивним видавалося взятись до якоїсь праці. Досі його ніхто не зобовязував до цього. Вже хотів махнути рукою, та згадав: де-ж дінеться? Знов під тином мерзнути? Хай за пастушка. На конях він любить їздити, молоко теж...

Володька перебув у цієї жінки до вечора, а тоді його повела до Вакули.

— Ти так хлопець ніби й відходящий для мене — казав Вакула — тільки хто знає, яка з тебе робота буде. Ти-ж городський. А ви привикли там босякувати.

Аж лють розбирала Володьку. Так і загилив-би отому мужлаєві.

А Вакула далі він:

— Будеш старатись — чоботи пошию на зиму...

„Хе, чоботи!" — аж тепер згадав Володька. Справді, що-ж він буде без чобіт робити зимою?

І проковтнувши образу, Володька згодився на літо пасти коні.

А поки що там буде, він очікував на вечерю молока. Та Вакулиха подала тільки юшку.

Після вечері кинула на долівку мерви, застелила драптиною, другу під голови й наказала:

— Лягай, хлопче, завтра рано треба вставати.

Лягаючи, Володька думав: зовсім так Хведько своєму Бобчикові стелить.

—o—

Жнива в самій гарячці.

Володька вперше спробував, як добувають хліб. Його блідаве обличчя полущилось і порудiло, як старезна халява, ноги вкрились чорноземлею, а на одній з них ятрилась гуля — подарунок кароï.

Приорювали стерню. Володьці вперше довелось водити коні в плузі. Підручна, кара, несамовито одмахувалась головою від мух. Володьці разпораз видавалось, що вона хоче його вкусити, — він кидав поводи й ратувавсь від небезпеки. Хазяїн кляв і його й кару. А тут ще доводилось ходити босими ногами по стерні, неначе по голках. Володьці часом хотілось плакати, але потім — забував; слід було дивитись під ноги, оберігатись кароï, підганяти борознього й на хазяїна оглядатись.

Дійшло до того, що Володька, скачучи на одній нозі, затримав коні.

— Хвоськи гидого! — гримнув хазяїн.

Володька з переляку забіг наперед, щоб догодити гнідому, а в ту мить кара запнула